

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

พระเขมาเถรี

พระเขมาเถรี^๑ เกิดในราชสกุลกรุงสาครละ แคว้นมัททกะ พระประยูรญาติ ได้ให้พระนามว่า “เขมา” เหตุเพราะพระนางมีผิวพรรณเลื่อมเรื่อตสีน้ำทอง เมื่อเจริญพระชันษาแล้วได้อภิเษกสมรส เป็นมเหสีของพระเจ้าพิมพิสาร แห่งนครราชคฤห์

เมื่อพระบรมศาสดาประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน ใกล้กรุงราชคฤห์นั้น พระนางได้สดับข่าวว่า พระพุทธองค์ทรงแสดงโทษในรูปสมบัติ และเพราะความที่พระนางเป็นผู้หลงมัวเมาในรูปโฉมของตนเอง จึงไม่กล้าไปเข้าเฝ้าพระทศพล ด้วยเกรงว่าพระพุทธองค์จะแสดงโทษในรูปโฉมของพระนาง

ฝ่ายพระเจ้าพิมพิสาร ก็ทรงดำริว่า “เราเป็นอัครอุปถัมภ์ของพระศาสดา แต่อัครมเหสีของเรานี้ กลับไม่ไปเฝ้าพระทศพล ขอนี้เราไม่ชอบใจเลย” ดังนั้น พระองค์จึงคิดหาอุบายด้วยการให้พวกนักกวีผู้ฉลาด บทกวีประพันธ์ถึงคุณสมบัตินามของพระวิหารเวฬุวันราชอุทยานแล้ว รับสั่งให้นำไปขับร้องใกล้ ๆ ที่พระนางเขมาเทวีประทับ เพื่อให้ทราบสดับบทประพันธ์นั้น

พระนางได้สดับคำพรรณนาความงามของพระราชอุทยานแล้ว ก็มีพระประสงค์จะเสด็จไปชม จึงเข้าไปกราบทูลพระราชาสวามี ซึ่งทำวเธอก็ทรงยินดีให้เสด็จไปตามพระประสงค์ เมื่อพระนางได้เสด็จชมพระราชอุทยานจนสิ้นวันแล้วใครจะเสด็จกลับ พวกราชบุรุษทั้งหลายได้นำพระนางไปยังสำนักของพระบรมศาสดา ทั้ง ๆ ที่พระนางไม่พอพระทัยเลย

พระบรมศาสดาทอดพระเนตรเห็นพระนางกำลังเสด็จมา จึงทรงเนรมิตนางเทพอัปสรนางหนึ่ง ซึ่งกำลังถือพัดก้านใบตาลถวายงานพัดให้พระองค์อยู่เบื้องหลัง พระนางเขมาเทวี เห็นนางเทพอัปสรนั้นแล้วถึงกับตกพระทัยดำริว่า “แยะแล้วสิเรา สตรีที่งามปานเทพอัปสรเห็นปานนี้ยืนอยู่ใกล้ ๆ พระทศพล แม้เราจะเป็นปริจาริกาหญิงรับใช้ของนาง ก็ยังไม่คู่ควรเลย เพราะเหตุไร เราจึงเป็นผู้ตกอยู่ในอำนาจจิตคิดชั่วหลงมัวเมาอยู่ในรูปเช่นนี้หนอ” พระนางยื่นทอดพระเนตรเพ่งดูสตรีนั้นอยู่ ในขณะนั้นเอง พระบรมศาสดา ได้ทรงอธิษฐานให้สตรีนั้นมีสรีระเปลี่ยนแปลงลงเลยปฐมวัยแล้วย่างเข้าสู่มัชฌิมวัย ล่วงจากมัชฌิมวัยแล้วย่างเข้าสู่ปัจฉิมวัย เป็นผู้มีหนังเหี่ยวย่น ผมหงอก ฟันหัก แก่หง่อม แล้วล้มลงกึ่งพร้อมกับพัดใบตาลนั้นพระนางเขมาเทวี ได้ทอดพระเนตรเห็นรูปสตรีนั้นโดยตลอดแล้ว จึงดำริว่า “สรีระที่สวยงามเห็นปานนี้ยังถึงความวิบัติอย่างนี้ได้ แม้สรีระของเรา

^๑ <https://84000.org/one/2/02.html>

ก็จักมีคติเป็นไปอย่างนี้เหมือนกัน” ขณะที่พระนางกำลังมีพระตำรีย่างนี้อยู่นั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสพระคาถา
ภาชิตว่า:-

“ชนเหล่าใดถูกราคะย้อมแล้ว ย่อมตกไปในกระแสนาคา เหมือนแมลงมุดตกไปในข่ายใยที่ตนทำเอง
เมื่อชนเหล่านั้น ตัดกระแส้นั้นได้ โดยไม่มีเยื่อใยแล้ว ละกามสุขเสียได้ ย่อมออกบวช”

เมื่อจบพระพุทธดำรัสคาถาภาชิตแล้ว พระนางเขมาเทวี ได้บรรลุพระอรหัตผลพร้อมด้วยปฏิสัมภิตา
ทั้งหลาย ในอิริยาบถที่ประทับยืนอยู่นั่นเอง

ธรรมดาผู้อยู่ครองเรือน เมื่อบรรลุพระอรหัตแล้วจำต้องปรินิพพานหรือไม่ก็บวชเสียในวันนั้น เพราะเพศ
ฆราวาส ไม่สามารถจะรองรับความเป็นพระอรหันต์ได้ แต่พระนางรู้ว่าอายุสังขารของตนยังเป็นไปได้ จึงเสด็จกลับ
พระราชนิเวศน์ ขอให้พระเจ้าพิมพิสารพระสวามีทรงอนุญาตการบวชก่อน แม้พระราชาที่ทรงทราบโดยสัญญาณ
คืออาการที่พระนางแสดงว่าบรรลุอุริยธรรมแล้ว ทรงพอพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ให้พระนางประทับบนวอทองแล้ว
นำไปอุปสมบทในสำนักของภิกษุณีสงฆ์ เมื่อพระนางบวชแล้วได้นามว่า “พระเขมาเถรี” เพราะอาศัยเหตุที่
พระนางมีปัญญามากบรรลุพระอรหัตผลทั้ง ๆ ที่อยู่ในเพศฆราวาส พระบรมศาสดาจึงทรงยกย่องเธอไว้ในตำแหน่ง
เอตทัคคะ เป็นผู้เลิศกว่าภิกษุณีทั้งหลายในฝ่าย ผู้มีปัญญา และทรงแต่งตั้งให้เป็น อัครสาวิกาฝ่ายขวา

วิชา ความรู้แจ้ง ความรู้วิเศษ มี ๘ คือ

- (๑) วิปัสสนาญาณ ญาณอันนับเข้าในวิปัสสนา
- (๒) มโนมยิทธิ ฤทธิ์ทางใจ
- (๓) อิทธิวิธี แสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้
- (๔) ทิพพโสต หูทิพย์
- (๕) เจโตปริยญาณ รู้จักกำหนดใจผู้อื่นได้
- (๖) ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติได้
- (๗) ทิพยจักขุ ตาทิพย์ (จตุปปาตญาณ)
- (๘) อาสวกขยญาณ รู้จักทำอัสวะให้สิ้น

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ